

Alternativní způsoby oddlužení

Možnosti vyžití alternativních způsobů
oddlužení v podmínkách ČR

Mgr. Iveta Kapusnicová
IQ Roma servis, o. s.

Analýza právní úpravy týkající se dluhové problematiky

- zpracována v roce 2012 (zveřejněna leden 2013)
- právní úprava účinná ke konci roku 2012 + vybrané novely

Obsah:

- právní úprava spotřebitelských úvěrů
 - vymáhání pohledávek
 - insolvenční řízení – oddlužení
 - alternativní způsoby oddlužení
-
- dostupná na: <http://www.rozvojprogramu.cz/ke-stazeni>

Obsah analýzy

Kapitoly I – III

- rozbor stávající právní úpravy
- „hledání problémů při aplikaci“
- zohledňují poznatky z praxe neziskových organizací

Kapitola IV

- rekapitulace problémů při řešení předluženosti
- hledání odpovědí na otázku: „Jak pomoci dlužníkům, kteří nejsou schopni splnit podmínky oddlužení?“

Identifikované problémy

Měl by být nastaven 3-stupňový „ochranný systém“ před negativními dopady předluženosti:

- spotřebitelské úvěry: půjčku, úvěr získá pouze ten, kdo je schopný splácet
- vymáhání pohledávek: rychlé a efektivní uspokojení věřitele + minimalizace zásahu do práv dlužníka
- oddlužení: řešení úpadku dlužníka

➤ nefunguje zcela optimálně

Příčiny „neúspěšných“ oddlužení

Podle ankety realizované mezi členy APD v roce 2012:

- vady insolvenčního návrhu nebo návrhu na povolení oddlužení
- dluhy z podnikání u OSVČ nebo podnikatelská činnost FO
- nepoctivý záměr
- nedostatečný majetek nebo nízký příjem dlužníka → neschopnost uhradit 30% všech nezajištěných závazků

Nejohroženější skupiny

Podle ankety realizované mezi členy APD v roce 2012:

- starobní a invalidní důchodci (osoby, které nemají schopnost navýšit své příjmy)
- matky samoživitelky
- vícedětné rodiny
- osoby s nízkou kvalifikací na trhu práce
- osoby závislé na sociálních dávkách

Možnosti řešení

Domluva s věřitelem na nižším plnění

- v zákoně již zakotvena
- za stávající situace nerealizovatelná pro nezájem věřitelů
 - nemají motivaci/důvod dlužníkově žádosti vyhovět
 - problém s ověřením dlužníkových tvrzení

Provedení menších změn v insolvenčním zákoně

- např. prodloužení doby, po kterou by trval proces oddlužení

Zavedení alternativních forem řešení předluženosti

Inspirace ze zahraničí

Individual Voluntary Arrangement (IVA)

- dobrovolná dohoda mezi dlužníkem a věřitelem zprostředkována „insolvenčním správcem“
- neexistují zákonná omezení (např. minimální plnění, délka splácení)
- schválena věřiteli s alespoň 75% podílem na celkové výši pohledávek
- dohoda závazná i pro věřitele, kteří s ní nesouhlasili

Sanační fondy (SF)

- praxe fondů a nadací v Německu a Švýcarsku
- bezúročná půjčka na úhradu dluhu + vyjednávání s věřiteli o odpuštění části dluhu
- nepotřebují speciální právní úpravu

IVA v podmínkách ČR

- vyžaduje zavedení nové právní úpravy, jinak by vyjednána dohoda nemohla být závazná pro věřitele, kteří s ní nesouhlasili

KONCEPT MINISTERSTVA SPRAVEDLNOSTI

- institut dobrovolného narovnání po vzoru IVA
- mimo režim insolvenčního zákona (upraveno v OSŘ)
- pouze pro podnikatele (závazky evidovány v rámci účetnictví – ochrana věřitelů před zneužitím)

IVA v podmínkách ČR

KONCEPT NASTÍNĚNÝ ANALÝZOU

- zařazení do insolvenčního zákona a ponechání přístupu i pro nepodnikatele
- aktivní zapojení insolvenčního správce - zprostředkovatel
- insolvenční soud v roli dozorce (např. schvalování dohody, právo dohodu zrušit)
- přihlašování pohledávek věřiteli (dlužník nemusí mít přehled)
- zapojení sanačního fondu

- rizika a nevýhody:
 - vyšší náklady (ponese dlužník)
 - nereálné sliby dlužníka
 - snahy o zneužití (jak nastavit hlasování o dohodě)
 - nezájem věřitelů

Sanační fond v podmínkách ČR

- nová právní úprava není nutná, sanační fondy by mohly fungovat i za stávajících podmínek
- překážky:
 - potřeba velkého objemu finančních prostředků
 - nejistá návratnost poskytnutých peněz
 - neochota věřitelů jednat o odpuštění části dluhu
 - dlužník není chráněn před věřiteli, kteří se nezapojili
 - zneužívání označení „sanační fond“ podobně jako oddlužovací společnost
- nelze zcela převzít koncepci fondů z Německa a Švýcarska, ale dobrá inspirace (např. pravidla pro výběr zapojených dlužníků)

Sanační fond v podmínkách ČR

OTÁZKY K ZODPOVĚZENÍ:

SF za účasti státu nebo čistě soukromá forma?

- potřeba rozsáhlé nové právní úpravy, zajištění financování, otázky dohledu vs. ochrana před zneužitím
- možnost koexistence státních a soukromých fondů

Centrální nebo územně členěný SF?

- lepší kontrola poskytnutých financí vs. pružnější rozhodování, lepší přístup k informacím o dlužníku a dostupnost pomoci pro dlužníky
- odpovědnost za návratnost vyplacených půjček

Sanační fond v podmínkách ČR

Jak financovat státní SF?

- potřeba počátečního kapitálu, pak finance ze splácených půjček
- zvažované alternativy financování:
 - v rámci sociálního systému
 - z pokut uložených poskytovatelům spotřebitelských úvěrů
 - povinné příspěvky pro poskytovatele spotřebitelských úvěrů

Jaká má být role SF?

- pouhý poskytovatel půjčky vs. mentor
- zachování objektivního přístupu ve vztahu k věřitelům

Sanační fond v podmínkách ČR

Jak zajistit návratnost poskytnutých prostředků?

- nutnost užší spolupráce mezi dlužníkem a SF, zkušební doby,
- důkladné prověření dlužníka a vyhodnocení jeho situace
- navázání činnosti SF na oddlužení resp. dobrovolné narovnání

„Ideální“ řešení

Navázání SF na institut podobný IVA

- SF začne spolupráci s dlužníkem (vytvoření přehledu dluhů, provede analýzy ekonomické situace, sestavení akceptovatelné nabídky pro věřitele)
- SF sám/spolu s insolvenčním správcem osloví věřitele s nabídkou dohody (poskytuje záruku za věrohodnost)
- věřitelé si budou moci zvolit: vyšší plnění ve splátkách nebo nižší plnění okamžitě
- SF vyplatí věřitele, kteří si zvolili variantu 2 a sám nastoupí na jejich místo (postoupení pohledávky) – v rámci IVA se zajistí návratnost půjčky pro SF

„Okamžitě realizovatelné“ řešení

Navázání SF na institut oddlužení

- SF spolupracuje s dlužníkem(...)
- SF před podáním insolvenčního návrhu osloví věřitele s nabídkou dohody: pokud bude věřitel souhlasit s nižším plněním než 30%, SF od něj pohledávku „odkoupí“ a věřitele okamžitě vyplatí
- dlužník podá návrh na oddlužení, SF si přihlásí pohledávku (ve výši jakou uplatňoval věřitel, avšak dá souhlas s nižším plněním)
- K dořešení: jak zajistit, aby nedošlo k zvýhodnění věřitelů

Výhody navrhovaného řešení

- SF získá při jednání s věřiteli větší vážnost
- role insolvenčního správce zajistí ochranu věřitelům
- insolvenční řízení se všemi účinky jeho zahájení (nemožnost provést exekuci a uplatnit pohledávku žalobou)
- dlužník dostane do rukou nové argumenty pro vyjednávání věřiteli (ochota přistoupit na nižší plnění = okamžité splacení dluhu)
- větší pravděpodobnost splacení půjčky SF

Dlužníci bez příjmů

- výše uvedené alternativy jsou pro ně nevyužitelné (předpokládají alespoň nějaké příjmy)

ZAHRANIČNÍ INSPIRACE:

- **debt relief order** (dluh do £ 15 000, majetek £ 300, disponibilní příjem £ 50, zkušební lhůta 12 měsíců, odpuštění závazků)

ADAPTACE NA PODMÍNKY V ČR:

- věřitele nelze uspokojit
- sanace celkové sociální situace
- dostatečně přísné podmínky
- omezení po osvobození od závazků

Děkuji za pozornost.